

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 29

Заснований в 1996 році

Рівне – 2004

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.**Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор:**

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 28.05.2004 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2004

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Резюме. У статті йдеться про значущість провідних наукових шкіл з питань навчання мови, зміни у практиці роботи дошкільних закладів освіти, позитивну роль мотивації мовлення, що підвищує його результативність. Акцентується увага на умовах удосконалення мовленнєвих здібностей, проблемах визначення програмних завдань і розгортання змісту у програмах навчання та виховання дошкільників з питань спілкування, мови, мовлення. Визначаються вихідні положення покращення системи мовленнєвого розвитку у дитячому садку: відповідність методів і форм організації навчання рідної мови її цілям і завданням; врахування зворотного зв'язку при плануванні роботи з розвитку мовлення; комплексність завдань з розвитку мовлення дошкільників.

Ключові слова: сензитивність, лінгводидактика, мотив, мотивованість, полімотивованість, комунікативні ситуації, особистісно-орієнтовний підхід.

Постановка проблеми: Рідна мова – це основа формування національної самосвідомості, найважливіша умова залучення дитини до культурних цінностей суспільства. Разом з тим мова є засобом пізнання і основним засобом спілкування. Мова і мовлення тісно влітаються в усі складові розвитку особистості дитини, активно зачіпають її емоційну і інтелектуальну сфери. Основна одиниця мови – значення, за Л.С.Виготським, є єдністю спілкування і узагальнення, інтелекту і афекту.

Оволодіння рідною мовою як засобом спілкування найбільш інтенсивно протікає в дошкільному віці, коли у дитини надзвичайно висока чутливість до мовної інформації. Це сензитивний вік для оволодіння мовою, і тому завдання навчання і розвитку мовлення дошкільників завжди розглядалось у педагогіці як одне із центральних.

Розробка сучасної вітчизняної школи методики навчання рідної мови ґрунтується на ідеях Ф.О.Сохіна щодо удосконалення змісту і методів розвитку мовлення дітей за трьома напрямками: структурним, що включає формування в мовленні дошкільників різних структурних рівнів системи мови – фонетичного, лексичного, граматичного; функціональним, який розглядає питання зв'язного мовлення як засобу комунікації; пізнавальним, у якому висвітлюється питання ознайомлення дітей зі звуковою будовою слова, складом похідних слів і формування елементарних знань про структуру речення та побудову зв'язного вислову.

Особливим явищем у вітчизняній дошкільній дидактиці є методика навчання рідної мови і розвитку мовлення на спеціальних мовленнєвих заняттях, детально опублікована в багаторічних науково-практичних розробках А.М.Богуш та працях представників її наукової школи з проблем реалізації основних завдань мовленнєвого розвитку дошкільників і перспектив розвитку дошкільної лінгводидактики. Ідеї А.М.Богуш щодо завдань мовленнєвого спілкування, художньої літератури лежать в основі ряду програм виховання та навчання у дитячому садку, конкретизовані нею у програмі „Витоки мовленнєвого розвитку” (1999), заслуговують на введення їх до типової програми базового компоненту дошкільної освіти в Україні. Її методика витримала перевірку часом, а практика підтвердила ефективність.

Останніми роками в системі мовленнєвого розвитку дошкільників відбулися певні зміни: перехід від єдиних програм до варіативних, що забезпечує педагогам і батькам реальну можливість вибору змісту і засобів розвитку; оновлення змісту програм, в яких підсилена комунікативна і мовотворча спрямованість розвитку мовлення у дітей; створення моделей інтегрованого навчання і розвитку дітей, що уможлиблює функціонування експериментальних майданчиків для апробації інноваційних пошуків.

Провідним напрямком у навчанні та розвитку мовлення на сьогодні вважається комунікативний підхід, що спирається на теорію мовленнєвої діяльності, розуміння і врахування механізмів породження мовлення, що наближає його до природної ситуації спілкування і забезпечує формування необхідних комунікативно-мовленнєвих умінь дітей [Богуш А.М., Ушакова О.С., Сохін Ф.О.].

У психології, психолінгвістиці і лінгводидактиці доведено, що успішність мовленнєвої діяльності і рівень мовленнєвого розвитку визначаються, насамперед, відповідною мотивацією. Позитивна мотивація мовлення підвищує його результативність.

На сьогодні в історії вітчизняної методики розвитку мовлення накопичений багатий матеріал, що спрямовує систему педагогічних впливів на мотиваційний аспект мовлення дошкільників. Для періоду становлення методики розвитку мовлення як науки в 20-40-і роки було характерним розгляд інтересів, потреб, мотивів дітей як основи, на яку необхідно спиратись у їх навчанні. З метою збагачення мотивів навчально-мовленнєвої діяльності передбачався поступовий розвиток у дітей інтересів до внутрішнього змісту завдань і вправ, поєднання різних форм навчання мовлення, в тому числі занять за вибором самих дітей, відбір найбільш ефективних прийомів навчання з урахуванням потреб та інтересів дошкільників. В основу методики навчання було покладено виховання активності, позитивного емоційного ставлення до змісту навчання, живе і дієве спілкування дітей між собою і з педагогом.

У 60-70-і роки був сформульований і обґрунтований принцип збагачення мотивів навчально-мовленнєвої діяльності, відібрані і апробовані прийоми навчання, що стимулюють до розгорнутих висловлювань. В дослідженнях визначилась тенденція до забезпечення особистісно-значущого мотиваційного

контексту навчання мовлення.

Разом з тим, у педагогічній літературі, сучасних освітніх програмах дошкільних закладів утримуються фрагментарні, а іноді заперечні дані про провідні мотиви, напрямки їх збагачення (від заперечення введення мотивів - до прямого введення усвідомлених мотивів на навчальних заняттях).

Вивчення практики навчання мовлення в дошкільних закладах № 41, 56 м. Рівного протягом 1998–2003рр. показало, що мотиваційному забезпеченню мовлення дошкільників на заняттях надається недостатня увага, способи збагачення мотивів однотипні, актуалізуються випадково вибрані групи мотивів, відсутня полімотивованість мовлення. В наших дослідженнях фіксувалися особливості і способи збагачення мотивації мовлення дошкільників у процесі навчання. Під мотивацією ми розуміли сукупність стимулюючих факторів, що визначають активність особистості дитини; до них належать мотиви як відносно стійкі прояви дитини, потреби, стимули, ситуативні фактори, які детермінують поведінку. (Наприклад, надмірна складність навчального завдання, відсутність нормальної взаємодії з вихователем призводить до зниження не лише мотивації, але й ефективності мовленнєвої діяльності.)

З'ясувалося, що природною для розвитку мовлення дошкільника є не навчальна, а комунікативна та ігрова мотивація навчально-розвивальних мовних завдань, зародження розгорнутих мовленнєвих висловлювань (зв'язного мовлення і діалогу – ідея Ф.О.Сохіна). Така природна мотивація виникає у творчих видах діяльності: у словесній творчості (словотвір), театралізованих іграх, іграх-драматизаціях. В результаті спостережень отримані дані про те, що найважливішими мотивами мовлення старших дошкільників у навчальних ситуаціях є соціальні і підготовки до школи, а реально-діючими – ігрові і соціальні: прагнення поділитись думками і почуттями, отримати схвалення однолітків, педагогів, батьків. Активною є взаємодія ігрових, пізнавальних і соціальних мотивів мовлення дітей в навчально-мовленнєвих ситуаціях. В експериментальній роботі з дітьми шостого року життя розгорнуті мовленнєві вислови виступали як основний засіб досягнення мети, особистісно-значущої діяльності, полімотивованість забезпечувалась з допомогою різних типів комунікативних ситуацій, використання декількох мотивів в одній ситуації, педагог виступав не лише з позицій того, хто навчає, а частіше з позицій партнера за сумісною діяльністю. Було виявлено, що необхідно поєднувати різні шляхи впливу на мотивацію мовлення дітей: посередництвом створення комунікативних ситуацій та за допомогою прямих прийомів навчання. Зауважимо, що головним є перший шлях.

Найбільш ефективні в навчанні мовлення дошкільників є комунікативні ситуації, що характеризуються такими ознаками: спрямованістю мовлення на виконання конкретного мовленнєвого завдання, особливо пов'язаного зі взаємодією з однолітками; наочною демонстрацією результатів мовленнєвої діяльності; особистісно-значущим емоційно-забарвленим змістом мовлення, що ґрунтується на досвіді дитини; добре знайомим, захоплюючим, наочно представленим конкретним адресатом мовлення, який не був учасником описуваних подій.

Удосконалення мовленнєвих здібностей дітей, підвищення рівня зв'язності, усвідомлення мовлення відбувається при таких умовах: визначення цікавого і доступного дітям змісту навчання; встановлення змістовного та тематичного взаємозв'язку занять з розвитку мовлення, ознайомлення з довкіллям, художньої літератури з самостійною дитячою діяльністю (ігровою, продуктивною, пізнавальною); продуктивно-творчого спілкування педагога з дітьми; цілеспрямованого вибору способів збагачення мотивів мовлення з врахуванням етапу навчання і провідних мотивів дітей; елементарному усвідомленні дошкільниками практичного значення мовленнєвих умінь і функцій мовлення; особистісно-орієнтованому підході педагога до навчання.

Постановка програмних завдань, відбір засобів і методів їх реалізації повинні враховувати логіку і провідні тенденції природного засвоєння мови дитиною в умовах сім'ї і більш широкій соціальній взаємодії.

Розгортання змісту в програмі навчання повинно відображати дані про вузлові новоутворення на кожному віковому етапі: розвиток ініціативного мовлення і невербальних засобів спілкування у дітей двох, трьох років; виникнення довільності мовлення і активної орієнтації в ньому – на п'ятому році життя; оволодіння способами побудови розгорнутого вислову (зв'язного мовлення і елементарного усвідомлення мовної дійсності – у дітей п'яти - семи років. (Ідея виділення вузлових новоутворень належить Ф.О.Сохіну).

На кожному віковому етапі переважно розвиток повинні отримувати саме ці специфічні для віку засоби і способи спілкування та форми мовлення.

Методи і форми організації навчання рідної мови дітей у дитячому садку повинні відповідати його цілям і завданням. Процес удосконалення і розвитку мовлення дошкільників має характеризуватись різноманітністю форм – фронтальних, групових, індивідуальних. Опирайтесь доцільно на практичні (ігрові) і проблемні методи навчання, а також непрямі форми керівництва через створення потенційно розвивального лінгвістичного середовища, дидактичних матеріалів, недисциплінарних засобів залучення і утримання уваги, організацією навчального простору (сюрпризна поява і обігрування нових іграшок; внесення яскравих предметів, картин, натуральних овочів і фруктів, природного матеріалу, костюмів і елементів декорації та дій з ними; поява рухливих, озвучених та інших функціональних іграшок, саморобні іграшки; незвичні елементи костюмів вихователя – корона, вінок з квітів, яскрава хустина, чарівна палиця в руках; звукові засоби: спів, звуки музичних інструментів; запалена свічка, незвично розміщені столи і ін.)

Планування роботи з розвитку мовлення повинно здійснюватись за принципом зворотного зв'язку,

враховувати вихідний рівень розвитку конкретного колективу дітей, кожної окремої дитини, просування дітей у засвоєнні програмного змісту від заняття до заняття. Тобто повинна розроблятися стратегія індивідуального розвитку, поступального планування роботи на основі даних мовленнєвої діагностики.

Конспекти занять, сценарії ігор і активізуючого спілкування розроблені вихователем, авторським колективом дитячого садка чи колективом науковців (наприклад, конспекти занять розроблені нами та апробовані в ДЗО за №№41,56 м. Рівного) повинні розглядатись лише як основа імпровізації, враховуючи, що в мовленнєвому розвитку право на ініціативу мають всі партнери спілкування.

Особливо варто зупинитись на проблемі комплексності завдань мовленнєвого розвитку у зв'язку з тим, що в сучасному дитячому садку це питання дискутується. Мовлення має надзвичайно широку сферу застосування у житті дитини. Це і встановлення взаємин з людьми, і організація спільної діяльності, і пізнавальні процеси, і багато іншого. В кожному із цих видів активності відбувається розвиток мови як засобу, що обслуговує і відображає той чи інший вид діяльності. Окрім того, мова як система знаків має власну складну будову, в ній одиниці різних рівнів вступають у складну взаємодію. Дитина, засвоюючи мову, пізнає її будову. Це відбувається в особливих мовних іграх. У дошкільному закладі стимуляція їх здійснюється через створення емоційно-позитивних взаємин педагога з дітьми, атмосферу загадковості, чарівності, гри, через створення проблемних ситуацій. Тут мова постає перед дитиною як самоцінність. Такі мовні ігри можуть стимулюватись у різних формах вербального спілкування. При цьому мовленнєві ігри охоплюють сферу фонетики, лексики і граматики. А результати експериментування природно включаються у словесну творчість, мовленнєву творчість – зв'язне мовлення. На нашу думку, мав рацію Ф.О.Сохін, наполягаючи на виділенні завдань мовного і мовленнєвого розвитку в окремий розділ. Творчо розвиваючи методи і форми мовленнєвої роботи, не варто відмовлятися від тих положень, які отримали переконливе наукове обґрунтування і експериментально підтверджені.

ЛІТЕРАТУРА

1. Витоки мовленнєвого розвитку: Програма та методичні рекомендації / укл. А.М. Богущ. – Одеса, 1999. – 88 с.
2. Актуальные проблемы развития речи и лингвистического образования детей. Сборник научных статей. – Орел, 2002. – 338 с.
3. Арушанова А.Г. Обучение родному языку и развитие речевого общения детей. // Как помочь ребенку войти в современный мир? / Под редакцией Т.В. Антоновой. – М., 1995. С. 52-56.
4. Занюк С. Психология мотивации. – К., 2002. – 352 с.
5. Развитие речи и творчества дошкольников: Игры, упражнения, конспекты занятий / Под ред. О.С. Ушаковой. – М., 2002. – 144 с.
6. Сохин Ф.А. Психолого-педагогические основы развития речи дошкольников. – М., 2002. – 224 с.
7. Ушакова О.С. Развитие речи дошкольников. – М., 2001. – 240с.

Резюме. *Содержание статьи раскрывает значимость ведущих научных школ по вопросам речевого обучения дошкольников, изменение в практике работы дошкольных образовательных учреждений, положительную роль мотивации речи, повышающую её результативность. Акцентируется внимание на условиях совершенствования речевых способностей, проблемах определения программных задач и расширении содержания программ обучения и воспитания дошкольников по вопросам общения, языка, речи. Определяются исходные положения улучшения системы речевого развития в детском саду: соответствие методов и форм организации обучения речи, ее целям и задачам; учет обратной связи при планировании работы по развитию речи; комплексность задач развития речи дошкольников.*

Ключевые слова: *сензитивность, лингводидактика, мотив, мотивация, полимотивированность, коммуникативные ситуации, личностный подход.*

Resume. *The article deals with the crucial role of the leading schools studying the aspects of teaching languages as well as with the changes in the activities of the preschool education institutions and the positive effect of the speech being motivated which makes the latter more efficient. The emphasis is laid onto the conditions of speaking skills' improvement, the matters of the teaching programs tasks' definition and laying motivational base in both the syllabus and in the general process of teaching children to speak, interact and communicate. Definitions are given to the basic principles of the system of the speaking skills' development in a kindergarten, which include agreement of the methods and forms of the teaching native tongue with the goals and objectives set, feedback taken into account in planning of speech development activities; and the integrity of the tasks for speaking skills' development of preschool pupils.*

Key words: *sensitivity, lingo didacticism, motivation, polymotivation, communicative situations, personality-focused approach.*

Одержано редакцією 23.05.2004.

ЗМІСТ

Вітаємо ювіляра	3
1. Бозуш А.М. Проблеми сімейного виховання дітей у спадщині В.О.Сухомлинського.....	4
2. Кононко О.Л. Самосвідомість у житті дошкільника	6
3. Борисова З.Н. Виховні цінності у формуванні особистості дитини в педагогічній системі А.С.Макаренка	11
4. Золотухіна С.Т. Освоєння історико-педагогічного досвіду як умова формування професійної компетентності сучасного вчителя.....	13
5. Поніманська Т.І. Особистісні пріоритети гуманістичного виховання	19
6. Дичківська І.М. Підготовка вихователя як суб'єкта інноваційної педагогічної діяльності в контексті сучасних тенденцій розвитку освіти	24
7. Бєленька Г.В. Основні етапи формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.....	31
8. Пальчевський С.С. Глобалізація як принцип соціалізації дітей дошкільного віку	35
9. Карпенчук С.Г. Функція педагогічної технології – системотвірна.....	40
10. Машикіна Л.А. Формування професійної компетентності студентів в процесі педагогічної практики	43
11. Розальська Н.В. Деякі аспекти організації та проведення педагогічної практики майбутніх гувернерів у ВУЗі.....	48
12. Ніколайчук Г.І. Підвищення ефективності мовленнєвого розвитку дошкільників	51
13. Леценко Г.П. Наступність у формуванні діалогічної компетенції дітей дошкільного віку та учнів початкових класів і основної школи	54
14. Степанова О.І. Активізація методів роботи з розвитку мовлення дошкільників	58
15. Трусова О.Л. Декоративне мистецтво як засіб формування цілісної естетичної культури	61
16. Горопаха Н.М. Формування у дітей старшого дошкільного віку вмінь навчального співробітництва з педагогом та однолітками.....	65
17. Машовець М.А. Актуальність проблеми формування уявлень про сім'ю у дітей дошкільного віку	69
18. Богініч О.Л. Готовність батьків до народження дітей	75
19. Маліновська Н.В. С.Ф.Русова: концепція мовної освіти і мовленнєвого розвитку дітей	79
20. Борова В.Є. Коригування звукової культури мовлення дошкільників у програмно-методичних документах	81
21. Самсонюк Н.Ф. Гуманна сім'я – основа самоствердження дошкільника	86
22. Сварковська Л.А. Дослідження фізичної готовності до школи дітей 6 років.....	90
23. Литвиненко С.А. Діагностика готовності майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	92
24. Загородня Л.П., Матвієнко З.Е. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації завдань екологічного виховання дошкільників з урахуванням екологічних особливостей регіону	96
25. Зданевич Л.В. Комплексне дослідження процесу адаптації студентів-першокурсників до умов життєдіяльності.....	100
26. Гордій Н.М. Проблема розумового виховання дітей в сім'ї у вітчизняній періодичній пресі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)	104
27. Фасолько Т.С. Відповідальна поведінка як складова соціальної компетентності дошкільника.....	109
28. Янцур Л.А. Індивідуальні відмінності в розвитку інтересу до зображувальної діяльності у старших дошкільників на заняттях	112
29. Дронова О.О. Образотворча діяльність дошкільників у контексті гуманістичної концепції освіти	117
30. Меналюк Г.Ф. Шляхи забезпечення логіко-математичної компетентності старших дошкільників.....	121
31. Бєлова С.А. Комплексне навчання в теорії і практиці педагогів Бременської школи 20-х років ХХ століття	124
32. Марчук Г.В. Соціальна компетентність дошкільника у структурі особистості.....	127
33. Козлюк О.А. Педагогічні умови формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей старшого дошкільного віку.....	130
34. Косарєва О.І. Психолого-педагогічні моделі вивчення взаємодії батьків і дітей	133
35. Глінчук Ю.О. Виховання дітей у кардіоревматологічних санаторіях України.....	137
36. Герасимчук Ю.О. Педагогічні засоби формування професійно-пізнавальних інтересів у ВУЗі.....	140
37. Врочинська Л.І. Народна казка як засіб виховання гуманної поведінки у старших дошкільників	142
38. Федорова Н.В. Діалогічні засади організації гуманістично орієнтованої педагогічної взаємодії.....	145
39. Онищук І.А. Психолого-педагогічний аспект проблеми інтересу до мистецької діяльності у дітей старшого дошкільного віку.....	148
40. Кравець Л.М. Моделювання процесу розвитку педагогічної рефлексії майбутнього вчителя.....	150
Відомості про авторів	153

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
зкладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 29

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактори збірника Дичківська І.М., Степанова О.І.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 17.05.2004 р. Підписано до друку 28.05.2004 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 23,48. Обл. вид. арк. 23,83. Замовлення № 33/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59   **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20